

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

DÍTĚ A HŘIŠTĚ

CHILD AND PLAYGROUND

Bakalářská práce

Autor práce: **Lada Buzická**

Obor: **Vychovatelství**

Forma studia: **Kombinované studium**

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jan Šmíd, PhD.**

Praha 2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Dítě a hřiště vypracovala samostatně pod vedením pana PhDr. Jana Šmída, PhD. V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu. Souhlasím s tím, že tato bakalářská práce může být použita k dalším studijním účelům.

V Praze dne.....

Podpis.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu PhDr. Janu Šmídovi, PhD. za cenné rady a odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o hřišti a jeho různých principech zaměření. Popisuje významy dětského hřiště a zaměřuje se na ovlivnění a formování psychomotorických stránek dětské osobnosti konkrétními herními prvky. Také vymezuje pojem volného času a jeho význam. Tato práce se dále věnuje vybavení dětských veřejných hřišť, jejich bezpečnostním požadavkům a zabezpečení. Dále rozebírá vybraná veřejná hřiště na Praze 9 – Proseku a pomocí průzkumu zjišťuje, zda nově zrekonstruované hřiště splňuje požadavky dětí a rodičů.

Klíčová slova: dítě, dětské hřiště, hra, herní prvek, volný čas, pohyb, anketa, bezpečnost, rozvoj osobnosti, prostor

Abstract

Bachelor work deals with a playground and its different roles. The work describes the significance of the playground and concentrates on the forming of the psychomotory aspect of a child personality by concrete game elements. It defines conception of „leisure time“ and its signification. The work also deals with the equipment of public playground and its requirements for safety. Analyzes selected playgrounds in Prague 9 - Prosek and makes an inquiry if newly reconstructed playgrounds match the requirements of children and their parents.

Key words: child, playground, play, game element, leisure time, movement, inquiry, safety, personality development, space

Obsah

ÚVOD	7
------------	---

Teoretická část

1. HŘIŠTĚ	9
1.1 Vznik hřiště	9
1.2 Funkce hřiště	10
1.3 Typy hřišť	10
2. DĚTSKÉ HŘIŠTĚ	12
2.1 Provozovatel	12
2.2 Provoz	12
2.2.1 Co je zakázáno	13
2.3 Bezpečnost	14
2.3.1 Úraz	15
2.3.2 Povrch	16
2.4 Kontrola	16
2.5 Údržba	17
2.6 Herní prvky	17
2.7 Ideální dětské hřiště	20
3. POBYT NA HŘIŠTI V RÁMCI PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVY	22
3.1 Předškolní období	22
3.2 Pobyt v mateřské škole	23
3.3 Klíčové kompetence	24
3.4 Hra	25
3.5 Výtvarný projev předškoláka	28
4. POBYT NA HŘIŠTI V RÁMCI VOLNÉHO ČASU	32
4.1 Volný čas	32
4.2 Vliv rodiny na trávení volného času	34
4.3 Negativní využívání volného času	36

Praktická část

5. ROZBOR VEŘEJNÝCH DĚTSKÝCH HŘIŠŤ NA PRAZE 9 – PROSEKU	38
5.1 Dětské hřiště v Parku přátelství	38
5.2 Dětské hřiště v ulici Jablonecká	40
5.3 Dětské hřiště v ulici Verneřická	41
5.4 Průzkum – anketa	43
5.4.1 Cíl průzkumu	43
5.4.2 Použité metody	43
5.4.3 Popis průzkumu	43
5.4.4 Průběh průzkumu	44
5.4.5 Shrnutí výsledků	46
ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
SEZNAM PŘÍLOH	52

ÚVOD

Asi většina dospělých se shodne na tom, že dnešní děti tráví venku daleko méně času než oni sami v dětství. Bohužel je to jeden z negativních rysů dnešního životního stylu. Přibývá stále více dětí s nadváhou, což je jistě dáno nezdravým stravováním, ale také nedostatkem pohybu. Náhražkou vlastní aktivity se stává televize a počítač. Jednou z možností, kde děti mohou smysluplně trávit svůj volný čas venku, je i hřiště. V bakalářské práci se pokusím představit hřiště jako místo, kde se slučují zábava a odpočinek s rozvojem osobnosti.

Hřiště mají v České republice dlouholetou tradici. Obzvláště vzestupnou fází rozvoje prošla od konce 60. let, kdy u nás probíhala výstavba sídlišť, vyžadující také občanskou vybavenost. V této době k nám začaly pronikat zkušenosti západoevropských zemí, zejména Francie a začaly vznikat první koncepce budování hřišť. Mnozí rodiče si jistě vzpomenou na dny strávené na betonových plátcích s pískovištěm, železnou prolézací zeměkoulí a šestihranným kolotočem. Tento typ hřiště se vyskytoval téměř na každém sídlišti. Tvrdý dopadový povrch stejně jako špatně konstruované herní prvky by dnes z hlediska přísných norem neobstály.

Od 90. let vzrůstá snaha dosavadní hřiště nejen udržovat, ale především modernizovat a to v rámci platných evropských předpisů. Kromě toho vznikají hřiště nového typu, ať již jako samostatné zařízení, nebo jako součást škol či středisek volného času dětí a mládeže. Ty se již neomezují jako v minulosti pouze na pískoviště pro děti předškolního věku, ale dávají příležitost také dětem různých věkových kategorií a dospívající mládeži.

V bakalářské práci určuji různé typy hřišť, počínaje malými prostorami pro spontánní hry předškolních dětí, až po samostatná zařízení. Nastiňuji důležitost pobytu dětí na hřišti v rámci předškolního vzdělávání, kdy dochází k vytváření a posilování klíčových kompetencí. Také popisuji výtvarný projev předškoláka, vývoj

a zvláštnosti jeho kresby. Poukazují, jak se výtvarný projev rozvíjí v rámci dětského hřiště.

Dále rozebírám jednotlivé hrací prvky a jejich vliv na formování dovedností dětí. Zaměřuji se také na provoz, bezpečnost, kontrolu a údržbu hracího prostoru. Pokouším se nalézt kritéria ideálního dětského hřiště, která se pro jednotlivé věkové kategorie značně liší. Protože co se zdá být ideální pro tříleté dítě, není již vůbec vyhovující pro desetileté a naopak. Cíl by měl být ale shodný – poučeně a bezpečně se zabavit!

V teoretické části dále vymezuji pojem volného času a jeho význam. Přibližuji vliv rodiny na trávení volného času. Průvodcem a rádčem k tomuto tématu mi jsou knihy *Pedagogické ovlivňování volného času* od autorů Hájka, Hofbauera a Pávkové a *Děti, mládež a volný čas* od Hofbauera.

V praktické části dokumentuji vybraná dětská hřiště na Praze 9 – Proseku, jejich obnovu a různé způsoby funkčního řešení. Součástí této práce je i průzkum realizovaný pomocí ankety pro děti a rodiče. Pokouším se zjistit, zda nově zrekonstruované hřiště odpovídá představám malých návštěvníků, a zda se pro rodiče zdá být vyhovující a bezpečné.

TEORETICKÁ ČÁST

1. HŘIŠTĚ

1.1 Vznik hřiště

Pohyb je základní potřebou dítěte a jeho rozvoj je bez této aktivity nemyslitelný. Bohužel dnešní přetechizovaná doba nahrává dětem k fyzicky pasivnímu prožívání volného času. Je proto nutné nabídnout dítěti vhodný hrací prostor podporující pohybové aktivity. S tímto záměrem také vznikají různé typy hřišť.

Vlastní proces tvorby začíná zjištěním požadavků, na základě kterých se rodí návrh. Je velice důležité pozorně plánovat hrací prostor již ve fázi projektu, zohlednit při tom prostředí, věk dětí a obzvláště u dětského hřiště se zaměřit na dopadové plochy.

Plánování prostoru pro hraní není snadné a projektanti by měli vycházet ze základních požadavků:

- bezpečnost dětí při užívání,
- funkčnost,
- variabilita,
- citlivé zakomponování do okolní krajiny,
- zohlednit směr slunečních paprsků v průběhu dne,
- dlouhá životnost.

Také je nutné najít vhodného výrobce sportovních a dětských hřišť, který v souladu s platnými normami dle projektu hřiště postaví. V dnešní době je mnoho firem nabízejících tyto služby. Ve většině případů je investorem městský úřad, který hřiště po dokončení udržuje v pořádku a čistotě, a provádí nezbytné opravy a údržbu.

1.2 Funkce hřišť

Hřiště přispívá:

- k rozvoji všeobecných pohybových dovedností dětí např.: obratnosti, ohebnosti, rovnováhy, síly a celkové pohybové koordinaci,
- ke kladnému vztahu k pohybu jako prevenci civilizačních chorob a vytváří základ pro další sportovní rozvoj,
- k pozitivnímu formování osobnosti dítěte, např.: tvorbě zdravého sebevědomí, odpovědnosti, odvahy, trpělivosti, vytrvalosti, zvědavosti, snaze překonávat překážky a strach,
- k aktivnímu trávení volného času,
- k vnímání estetiky prostředí. Moderní, vzdušný a funkční design může vytvářet z hřiště výtvarný i užitný objekt, který se může stát hodnotným doplňkem či dominantou veřejného prostoru.
- V neposlední řadě ke zlepšení životního prostředí, neboť vybudování hřiště je spojeno s úpravou ploch a výsadbou keřů a dřevin.

1.3 Typy hřišť

Pod pojmem hřiště si každý z nás může přestavit něco jiného, jelikož existuje celá řada typů hřišť více či méně se od sebe lišících. Je tedy důležité odlišit je a správně definovat.

V užším slova smyslu se hřištěm rozumí plocha určená pro provozování určitého druhu sportu. Hřiště bývá omezeno čarami a v pravidlech příslušného sportu jsou přesně stanoveny tvary, rozměry, vybavení a další parametry hřiště.

Podle druhu sportu nebo hry můžeme hřiště rozdělit na:

- fotbalová hřiště,
- basketbalová hřiště,
- volejbalová hřiště,
- tenisová hřiště,
- basebalové hřiště,
- dopravní hřiště,
- skatebordová hřiště,
- multifunkční hřiště,
- golfová hřiště atd.

V širším slova smyslu znamená hřiště vymezené místo upravené pro hru, kde mohou děti využívat všech herních prvků dle momentální nálady. Součástí mohou být budovy, příslušenství, vnitřní komunikace a oplocení.

Hřiště můžeme rozdělit např. podle:

- **druhu provozu** – na veřejně přístupná nebo vyhrazená

Veřejně přístupná hřiště nemají žádné časové omezení. Návštěvníci mohou kdykoliv přicházet a odcházet. Naproti tomu hřiště vyhrazená slouží určitému okruhu návštěvníků, např. hřiště tělovýchovných oddílů, hřiště v mateřských školách, v základních školách atd. Přístup na hřiště lze kombinovat, tzn. část doby může být vyhrazena pro organizovanou činnost a po zbytek dne hřiště veřejně přístupné.

- **druhu návštěvníků** – pro jakou cílovou skupinu je hřiště určené

Cílové věkové skupiny pro jednotlivé hřiště jsou jednoznačně dány charakterem herních prvků umístěných na hřišti. Hřiště tedy můžeme rozdělit na:

- dětská hřiště pro věk 0 – 5 let,
- dětská hřiště pro věk 6 – 12 let,
- sportoviště pro věk 13 – 18 let.

2. DĚTSKÉ HŘIŠTĚ

V této kapitole bych se ráda věnovala jednomu typu herního prostoru a tím je **dětské veřejné hřiště**. To se v České republice začalo výrazně rozvíjet v 60. letech minulého století. V návaznosti na výstavbu sídlišť začaly vznikat první koncepce hřišť. Dnes, po téměř půl století, můžeme našim dětem nabídnout inovované herní plochy či nová víceúčelová dětská hřiště vyrobená ze všemožných materiálů, ať se jedná o různé dřeviny, kovy nebo plasty.

2.1 Provozovatel dětského hřiště

Provozovali a majiteli dětského hřiště může být nejen město či obec, jak to u většiny veřejných dětských hřišť bývá, ale i různé instituce nebo osoby. Všichni ale mají povinnost dodržovat pokyny pro zřizování, kontrolu, údržbu a provoz dětských hřišť tak, jak jsou uvedeny v technické normě ČSN EN 1176-7/2009.

2.2 Provoz

Na dětském hřišti by měl být umístěn znak (piktogram) poskytující tyto informace:

- název dětského hřiště,
- adresa dětského hřiště,
- pro jakou věkovou kategorii je hřiště určeno,
- kdo je provozovatel hřiště,
- kdo zajišťuje údržbu hřiště a telefonní číslo pro spojení,
- důležitá telefonní čísla k přivolání záchranné služby,
- informace o tom, co je v prostoru dětského hřiště zakázáno.

2.2.1 Co je zakázáno

Na téměř všech dětských hracích plochách je zakázáno:

- používat herní zařízení, pokud je kluzké, vlhké, nebo namrzlé.
- Naprosto vždy je v prostoru dětského hřiště zákaz kouření. Je to jednak kvůli obtěžování návštěvníků cigaretovým kouřem, ale také z důvodu znečišťování nedopalky. To, bohužel, někteří rodiče nerespektují. Lze jen pak velmi těžko chtít po dětech dodržovat určitá pravidla chování na hřišti, když sami dospělí je porušují.
- Můžeme se také setkat s nerespektováním zákazu vstupu psů, koček a jiných domácích zvířat na dětská hřiště. Nejčastěji tento zákaz porušují majitelé psů. Pro bezpečnost dětí, a někdy i samotných zvířat, je opravdu nepřijatelné pobývat na hřišti s pejskem, třebaže by jeho majitel byl přesvědčen o bezkonflikto vosti svého miláčka. Ovšem nejen napadení, ale i hygiena je jedním z hlavních důvodů zákazu. Dětem může hrozit nebezpečí nákazy parazity či jinými chorobami. Porušením tohoto zákazu se majitel psa dopouští přestupku a může být i pokutován.
- Dále je na hřišti zákaz konzumace alkoholických nápojů a užívání omamných látek. I tento bod je někdy porušován, zejména dospívající mládeží. Ta pak, posílena alkoholem či jinou drogou, úmyslně ničí zařízení hřiště. Nejčastějším poškozením jsou posprejované herní prvky, lavičky, rozbité odpadkové koše. Navíc tyto osoby po sobě zpravidla zanechávají lahve, v horším případě střepy. Domnívám se, že není v silách provozovatelů, aby dětská hřiště uhlídali před projevy vandalismu. Do tohoto boje by se měla více zapojit policie, ale i samotní uživatelé. Ti by neměli být lhostejní k projevům, které jsou v rozporu s návštěvním řádem. Pokud se podaří alespoň částečně tento trend vymítit, bude přibývat stále více hezkých a hlavně bezpečných míst pro hraní.

2.3 Bezpečnost

Česká republika přijala v rámci rozšíření Evropské unie bezpečnostní normy vztahující se k vybavení dětských hřišť. Všechna dětská hřiště by měla splňovat bezpečnostní požadavky ČSN EN 1177/2009 - *Povrch dětského hřiště tlumící náraz* - bezpečnostní požadavky a zkušební metody a ČSN EN 1176/2009 - *Norma bezpečnostní pro zařízení dětských hřišť*. Cílem těchto norem je vyvinout co nejbezpečnější hrací zařízení, aniž by se snížila hrací hodnota a atraktivnost zařízení. Z platné legislativy vyplývá, že v současné době není přípustné, aby nový herní prvek neměl požadovaný certifikát o bezpečnosti, který vydává Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebna podle zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, v platném znění. Každý prvek musí být trvale označen štítkem od výrobce, který obsahuje jméno a adresu výrobce nebo autorizovaného zástupce, typ zařízení, rok výroby a číslo příslušné normy.

Obrázek č. 1 -
nebezpečný hrací prvek
Zeměkoule,
fotoarchiv L. Buzická, 2010

Problém je, že mnohé obce či města nemají v rozpočtu dostatek peněz na nákladné úpravy starých nevyhovujících hřišť. Mnohdy nebezpečná hřiště ruší, nebo „dočasně“ uzavírají pro veřejnost. Ale i nejmodernější hřiště není zárukou, že se nemůže nic stát. Neměli bychom zapomínat na správné chování a používání herních prvků. Dospělí doprovod by měl dbát na **bezpečnost dětí** v průběhu hry. Pozornost bychom také měli věnovat nevhodnému oblečení a oděvním doplňkům, které se mohou někde zachytnout a způsobit úraz (viz. příloha č. 7).

2.3.1 Úraz

Přestože všechny bezpečnostní požadavky směřují k minimalizaci rizika úrazu, zcela zabránit nehodám na dětských hřištích není možné. Pokud k nim tedy již dojde, měl by provozovatel či majitel zaznamenat následující údaje:

- datum a čas úrazu,
- věk a pohlaví postiženého, včetně popisu oblečení a obuvi,
- popis nehody,
- utrpěná poranění včetně konkretizace postižených částí těla,
- zařízení související s nehodou,
- počet dětí na hřišti v době nehody,
- výpovědi svědků,
- popis nápravných opatření,
- podniknutá opatření.

Tyto informace by měly být použity ke zlepšení bezpečnosti na hřišti.

Přístupová trasa ke hřišti musí být prostá překážek, aby v případě úrazu nic nebránilo příjezdu záchranné služby. Nejvíce úrazů na hřištích je způsobeno důsledkem pádu, proto je velmi důležitý povrch hřiště.

2.3.2 Povrch

Naštěstí jsou dávno pryč doby, kdy se herní plochy betonovaly. Dopadem na tvrdý povrch pak docházelo k odřeninám, naraženinám, zlomeninám nebo otřesu mozku.

Provozovatelé se dnes snaží chránit uživatele před poraněním při pádu z herního zařízení používáním moderních bezpečnostních povrchů. Jako jedno z účinných řešení se začala používat pryžová dlažba. Čím je silnější, tím účinněji dokáže zamezit zraněním. Předností tohoto umělého povrchu je i protiskluzový a vodopropustný povrch, zdravotní nezávadnost, jednoduchá údržba a velká barevná škála a tvarové možnosti. Dopadové plochy pod herními prvky mohou být i z jiných pružných materiálů jako je tráva, borka a písek.

2.4 Kontrola

Aby se předešlo úrazům, musí provozovatel nebo majitel zajistit zavedení odpovídajícího rozvrhu kontrol. Pro každé hřiště musí být určena osoba, která se o něj stará, tzn. provádí běžnou vizuální kontrolu, provozní kontrolu a vede deník.

- **Běžná vizuální kontrola**

Běžná vizuální kontrola umožňuje rozeznat zjevné zdroje nebezpečí, které mohou být způsobeny vandalizmem, používáním, nebo povětrnostními podmínkami, např.: utržené části zařízení, injekční stříkačky v prostoru hřiště, rozbité láhve, spadané větve atd. Cílem je především kontrola čistoty volného prostoru mezi jednotlivými prvky, stav hracího povrchu, ostré hrany, chybějící součásti, nadměrné opotřebení apod. Četnost kontrol je nutné stanovit s ohledem na vytiženost hřiště, stáří zařízení, použité materiály, míru vandalizmu apod. Tato kontrola může být prováděna denně či v horizontu několika dnů. U hřišť umístěných např. v areálu mateřských škol, která nejsou vystavena častému užívání, stačí provádět běžnou kontrolu jednou týdně.

- **Provozní kontrola**

Provozní kontrola je podrobnější prohlídka zaměřená na kontrolu konstrukčních prvků, celkovou stabilitu konstrukce a opotřebení jednotlivých součástí. Tuto kontrolu je nutno provádět v rozmezí 1 – 3 měsíců. Provádět by ji měl kvalifikovaný pracovník.

- **Roční hlavní kontrola**

Roční hlavní kontrola se provádí za účelem zjistit celkovou úroveň bezpečnosti zařízení, základů a povrchů, zjištění známek rozpadu, nebo koroze. Kontrola se provádí v intervalech nepřesahujících 12 měsíců oprávněnou osobou, v souladu s pokyny výrobce. O kontrole je veden písemný protokol.

2.5 Údržba

Běžná údržba zařízení dětského hřiště by se měla skládat z preventivních opatření, zahrnujících čištění prvků vhodným prostředkem, zabroušení ostrých třísek a hran, údržbu všech povrchů tlumících nárazy, údržbu volných ploch atd. Provozovatel je povinen zajistit údržbu hřiště, která se většinou provádí v rámci provozní kontroly.

2.6 Herní prvky

Dnešní dětská hřiště nabízí dětem širokou škálu aktivit např.: lezení, šplhání, skákání, vylézání, chůzi po nestabilním podkladu zavěšené lávky apod. **Herní prvky** jsou velmi rozmanité a nápadité. Myslím si, že nejrozšířenějšími i nadále zůstávají houpačka a skluzavka.

- **Houpačka**

Součástí téměř každého dětského hřiště je závěsná houpačka. Houpačky milují všechny děti napříč věkovým spektrem – od batolat, přes děti předškolního věku, až po dospívající. Houpačka dodává dětem vzrušení z pohybu a zároveň na ně působí velice uklidňujícím způsobem. Je to tím, že houpání je jedním z prvních pohybů, se kterým se všichni setkáme již jako miminka v matčině náruči. Houpání rozvíjí pohybové dovednosti, posiluje svaly na ruku i nohu, učí děti koordinaci pohybů a podporuje smysl pro rovnováhu. Také se zde rozvíjí smysl pro týmovou spolupráci, a to tehdy, pokud jedno dítě houpe druhé. Děti se také učí domlouvat se na střídání.

Pro nejmenší je vhodná závěsná houpačka s opěrou těla ze všech čtyř stran, větší děti mohou mít přední stranu již otevřenou pro snadnější nasedávání. Děti, které již chodí do školy, zvládnou i houpačky tvořené pouze částí pro sezení.

- **Skluzavka**

Také skluzavka je skvělým trenažérem pro koordinaci pohybů. Kolik fyzické aktivity musí dítě vydat, než vyleze na skluzavku? Většinou k ní vede žebřík či jiná šplhací soustava, kde je zapotřebí prostorová orientace a také odvaha. A i zde se dítě učí sociálním dovednostem, např.: nestrkat se, nepředbíhat mladší děti, domluvit se na pořadí. Podle věku dítěte se skluzavky liší výškou, dále pak složitostí zákrut skluzavky, a také způsobem přístupu.

- **Pískoviště**

Nejoblíbenějším místem nejmladších návštěvníků na dětském hřišti je bezesporu pískoviště. To probouzí v dětech představivost k budování malých měst, hradů a stavění báboviček. Již sám pohyb v písku je pro děti dost obtížný z důvodu koordinace svých pohybů. Písek sám slouží k hmatovému rozvoji. Nabíráním písku na lopatku děti rozvíjí jemnou motoriku, stejně jako při stavění báboviček. Navíc je tato aktivita většinou doprovázena říkankou, což vede k rozvoji řečových dovedností. V neposlední řadě je pískoviště světem komunikace. Děti se učí půjčovat si hračky, učí se domluvě a spolupráci.

- **Kolotoče a jiná točidla**

Součástí většiny dětských hřišť jsou i prvky na točení a otáčení. Oblíbenost spočívá v jednoduchosti, kdy se děti nemohou nabažit pocitu rychlosti. Tyto prvky nejsou statické, proto účinněji přispívají k rozvoji síly a úsilí, a také ke kázni a ohleduplnosti ke druhým. Rozvíjí se spontánnost, samostatnost a spolupráce.

- **Šplhací a balanční prvky**

Mezi tyto prvky patří různé šplhací sestavy, lezecké stěny, kladiny a hrazdy. Ty u dětí podporují rozvoj síly, zdatnosti, prostorové orientace a schopnost řešit motorické činnosti v méně obvyklém prostředí. U balančních prvků jde především o rozvoj rovnováhy a koordinačních schopností.

V posledních letech přibyla možnost aktivně využít herní plochy ve spojitosti s vodou a zvukem. Většinou se tyto atraktivní komponenty nachází v parcích či přímo u vody. Děti zábavnou formou získávají informace o prostředí kolem sebe.

- **Vodní prvky**

Hra s vodou patří k jedněm z nejoblíbenějších aktivit dětí. Vodní prvky jako žlaby, vahadla, stoly, pumpy a mnohé jiné umožňují dětem vytváření zábran, odklánění toku apod. Nechat vodu proudit, směřovat ji, zastavovat, vidět ji vsakovat a také pociťovat její sílu, to vše v dětech vyvolává zájem o hru a přispívá k veselé zábavě, zvláště ve spojitosti s pískem. Zde dochází k celkovému rozvoji dítěte, jež si např. hravým způsobem osvojuje základy z fyziky.

- **Akustické a zvukové herní prvky**

Tyto herní prvky spojují pohyb se zážitkem zvuku. Skákáním, tancováním a jinými pohyby dítě vytváří na prvcích zajímavé zvuky, které přináší zúčastněným nové zkušenosti ve vztahu příčiny a důsledku a rozvíjí lidské smysly.

2.7 Ideální dětské hřiště

Na otázku „Co je to ideální dětské hřiště?“ není lehké odpovědět. Existuje vůbec hrací **prostor**, který by splňoval představy všech dětí a jejich rodičů? Tuto otázku si jistě pokládá většina výrobců dětských hřišť. Proto také některé firmy spolupracují s různými designéry, architekty, psychology, pedagogy i se samotnými uživateli.

Předpokladem, a to pro jakékoliv dětské hřiště bez rozdílu, je dodržet bezpečnostní a hygienické požadavky. Dále je nezbytné brát v úvahu věk dětí. Herní komponenty se totiž pro různé věkové skupiny liší v druhu, typu a také rozložení vybavení. Děti školního a předškolního věku jsou rozdílné nejen v tělesné výšce a váze, ale také v rozvinutosti motorických schopností a rovnováhy.

Obecně platí:

- Pro nejmenší věkovou kategorii **0 – 5 let** je optimální hřiště menších rozměrů, které může zajistit poměrně bezpečný pohyb dětí tak, aby nebyly rušeny staršími dětmi. Toto hřiště by mělo být oploceno, aby se zamezil přístup psů. Na hřišti by měli být umístěny jednoduché herní prvky např.: péráky s veselým designem, malé domečky se skluzavkou, malé houpačky nebo kolotoče. Samozřejmě nesmí chybět pískoviště, které dětem dovoluje vyvíjet kreativitu.
- Dětské hřiště pro děti ve věku **6 – 12 let** již nemusí obsahovat oplocení ani pískoviště. Děti školního věku totiž vyžadují zejména pohyb, proto je pro ně nezbytné maximální množství funkčních prvků vyžadujících dobrou koordinaci a fyzickou sílu. Děti školního věku mají bohatou představivost a sklon k dobrodružství, a tak by zařízení na hřišti mělo být variabilní, aby si děti mohly vytvářet různá prostředí dle svých představ. Přílišná reálnost prvků omezuje jejich fantazii. Mezi oblíbené části hřiště patří různé prolézačky a šplhací stěny.

Domnívám se, že i to nejzdařilejší a nejmodernější hřiště by našlo své kritiky. Každý z nás má totiž jiné požadavky a jiná kritéria. Ostatně to vyplývá i z ankety v praktické části této práce. Díky tomu vznikají nové herní celky různého vzhledu, z rozličných materiálů a barev.

Pokud bude hřiště skýtat bezpečné, atraktivní a kreativní herní prostředí napomáhající fyzickému a duševnímu rozvoji dětí, bude jistě oblíbené, vyhledávané a ceněné jak dětmi, tak rodiči.

Obrázek č. 2 – Dětské hřiště ve Velké Bíteši, převzato z www.hriste.cz

3. POBYT NA HŘIŠTI V RÁMCI PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVY

3.1 Předškolní období

„Předškolní věk je vývojové období dítěte od dovršení třetího roku věku po vstup do školy, tzn. obvykle do dovršení šestého roku dítěte.“ (J. Průcha a kol., str. 175, 1995)

Předškolní **dítě** z tělesného hlediska roste výrazně do výšky a tím ztrácí svoji typickou baculatost. Dochází k rozvoji tělesné konstrukce dítěte. V tomto období je nutné poskytnout dítěti mnoho prostoru pro pohyb a hru. I přes velkou potřebu pohybu je rychle unavitelné, proto je vhodné zařazovat do režimu dne odpočinek. Velký pokrok je také v koordinaci drobných svalů ruky, dítě je tudíž schopno užívat nástrojů. Oblíbené činnosti jsou kreslení, malování a modelování. Zdokonaluje se také schopnost samoobsluhy při každodenních činnostech, např. rozepínání i zapínání větších knoflíků, oblékání, obouvání bot apod.

Z hlediska rozumového vývoje dochází k velkému pokroku v rozvoji řeči. Rozšiřuje se slovní zásoba a dítě je schopné souvislého vyjadřování. Rádo zapojuje fantazii, která bývá zpravidla velice živá a tvořivá. Tento jev lze velmi dobře pozorovat v dětské kresbě. Ke konci období dítě rozlišuje základní barvy. Velký význam mají city, nově se objevuje stud, plachost, nesmělost, ostych i strach z neznámého.

Z hlediska sociálního vývoje má dítě potřebu společenských kontaktů s vrstevníky. Vztahy s nimi jsou zatím krátkodobé a nestále. První opravdová kamarádství se objevují až na konci předškolního období.

„Ve volném styku s druhými dětmi se musí naše dítě naučit mnohým taktikám a praktikám společenských vztahů, ale musí se osvědčit i jako spolupracovník a kamarád. Znamená to, že se musí naučit poznávat povahové vlastnosti druhých dětí, že se učí, jak hodnotit jejich počínání, a že se učí přizpůsobovat jim své chování.“ (Z. Matějček, str.128, 1986)

3.2 Pobyt v mateřské škole

Předškolní období je spojeno s nástupem dětí do mateřské školy (MŠ). Toto zařízení institucionálně zajišťuje předškolní vzdělávání.

„Předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu. Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učit dítě žít ve společnosti ostatních a přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané.“

(VÚP, str.5, 2004)

Do denního programu v MŠ je pravidelně zařazován pobyt dětí venku, většinou v dopoledních hodinách. V letních měsících se ven přesouvá mnohem více činností. Pobyt se velmi často realizuje na zahradě a hřišti školy. Tyto prostory jsou vybavené vhodnými herními prvky pro předškolní děti, které jim umožňují rozmanité pohybové vyžití a další aktivity. Častý pobyt venku pozitivně rozvíjí fyzický i psychický vývoj dítěte. Stěžejním cílem je seberealizace dětí a relaxace.

Je známo, že děti, které si často hrají venku:

- jsou méně nemocné než vrstevníci, kteří tráví většinu času doma,
- méně trpí nadváhou a obezitou,
- jsou zručnější a pohyblivější,
- mají lepší představu o reálném světě, kladněji se staví k přírodě,
- snadněji navazují kontakt a mají více kamarádů atd.

Jedním z významných úkolů předškolního vzdělávání je připravit dítě na vstup do základní školy. Ta na ně klade řadu požadavků, které by měly navázat na dovednosti získané v MŠ. Předškolní vzdělávání by tedy mělo dítě dovést k tomu, aby získalo základy kompetencí pro jeho další rozvoj.

3.3 Klíčové kompetence

V předškolním období začíná dlouhodobý proces osvojování kompetencí. V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání jsou vymezeny klíčové kompetence, které se v MŠ rozvíjejí.

„Mít kompetenci znamená, že člověk (žák) je vybaven celým složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, ve kterém je vše propojeno tak výhodně, že díky tomu člověk může úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve studiu, v práci, v osobním životě. Mít určitou kompetenci znamená, že se dokážeme v určité přirozené situaci přiměřeně orientovat, provádět vhodné činnosti, zaujmout přínosný postoj.“
(VÚP, str. 7, 2007)

I na školní zahradě a hřišti dochází k praktickému zprostředkování a posilování kompetencí klíčových pro etapu předškolního vzdělávání.

• **Kompetence k učení**

- dítě často na hřišti soustředěně pozoruje starší kamarády a zkouší je napodobit
- učí se spontánně, ale i vědomě další dovednosti
- objevuje a experimentuje, např. na pískovišti
- odhaduje své síly na různých herních prvcích
- dovede postupovat podle instrukcí

• **Kompetence k řešení problémů**

- dítě si všímá dění i konfliktů, které mohou na hřišti nastat
- řeší problémy, na které stačí, náročnější pak s pomocí paní učitelky
- rozlišuje řešení, která vedou k cíli a řešení, která nejsou funkční

• **Kompetence komunikativní**

- dítě samostatně vyjadřuje své myšlenky, otázky a odpovědi, např. zeptat se na zapůjčení hračky a poděkovat

- vede smysluplný dialog
- domlouvá se gesty i slovy
- dokáže vyjadřovat své prožitky a nálady různými prostředky

- **Kompetence personální a sociální**

- dítě na hřišti potkává své vrstevníky, učí se s nimi spolupracovat, domlouvat se
- učí se vzájemně si pomáhat
- učí se ohleduplnosti a toleranci
- spolupodílí se na společných rozhodnutích
- dodržuje dohodnutá pravidla na hřišti

- **Kompetence činnostní a občanské**

- dítě se učí plánovat hru
- má smysl pro povinnost ve hře
- učí se respektovat rozhodnutí druhých, zajímá se o druhé
- dbá na osobní zdraví, učí se jak bezpečně využívat vybavení na hřišti tak, aby při tom neohrozilo sebe ani ostatní

3.4 Hra

„Hra je forma činnosti, která se liší od práce i od učení. Člověk se hrou zabývá po celý život, avšak v předškolním věku má specifické postavení - je vůdčím typem činnosti. Hra má řadu aspektů: aspekt poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, tvořivostní, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický, terapeutický. Zahrnuje činnosti jednotlivce, dvojice, malé skupiny i velké skupiny. Existují hry, k jejichž provozování jsou nutné speciální pomůcky (hračky, herní pomůcky, sportovní náčiní, nástroje, přístroje). Většina her má podobu sociální interakce s jasně formulovanými pravidly (danými dohodou aktérů nebo společenskými konvencemi). Ve hře se mnoho pozornosti věnuje jejímu průběhu (hry s převahou spolupráce, s převahou soutěžení).“ (J. Průcha a kol., str. 78, 1995)

V předškolním věku tráví děti většinu času hrou. Tato základní potřeba dítěte má velký význam pro **rozvoj** jeho poznávacích funkcí. Když si dítě hraje, objevuje tak samo sebe a co všechno dokáže. Hra mu pomáhá rozvíjet intelektuální schopnosti, získávat kamarády a těšit se ze společnosti jiných. Zároveň mu umožňuje relaxaci.

V předškolním vzdělávání probíhají učební aktivity především formou **dětské hry**. Ta je velmi rozmanitá a můžeme ji třídit podle různých hledisek.

Podle Piageta (J. Piaget, str. 58, 1997) rozlišujeme tři hlavní kategorie hry na základě úrovně kognitivního vývoje dítěte.

- **procvičovací hra**

Dítě opakuje činnosti, které se dříve naučilo. Toto cvičení mu pomáhá zvládnout schémata a dovednosti.

- **symbolická hra**

Dítě předstírá, že jedna osoba nebo věc zastupuje jinou. Vrcholí mezi druhým a šestým rokem.

- **hra s pravidly**

Této hře se děti učí od druhých. Je řízena pravidly, které musí všichni dodržovat.

Podle zapojení dělíme hry na individuální a kolektivní. (J. Mlejnek, str.18, 1997)

- **individuální hra**

Dítě si hraje samo v domnění, že ho nikdo nepozoruje a nehodnotí. Tato hra je důležitá pro získávání sebedůvěry a osamostatňování se.

- **kolektivní hra**

Při kolektivní hře se děti setkávají s jinými, navazují kontakty a spolupracují. Děti se učí překonávat strach, ostych a osmělují se. Tyto hry mohou být soutěživé, stolní, rodinné apod.

Druhy a význam her:

- **pohybové**

Tyto hry jsou založené na pohybových aktivitách. V rámci předškolního vzdělávání probíhá většina pohybových her na hřišti a zahradě MŠ, kde mají děti dostatek prostoru a vhodných herních prvků. Jedná se např. o hry s míčem, o přeskakování, prolézání, honičky, hry na schovávanou apod. Děti si tak cvičí motoriku a pohybovou koordinaci. Rozvíjí vlastnosti jako je smélost, odvážnost, disciplinovanost, schopnost dodržovat nejjednodušší pravidla chování, součinnost a spolupráci, podřizování se kolektivu atd.

- **tematické (rolové)**

Velmi oblíbené jsou hry na někoho nebo na něco. Děti sehrávají určité role podle tématu hry, např. na tatínka a maminku, na učitele, na obchod apod. Dítě poznává a odráží společenské vztahy mezi lidmi, společenské role a náplň činnosti jednotlivých povolání. Rozvíjí se představy a fantazie.

- **konstruktivní**

Jsou to hry, jejichž výsledkem je nějaký výtvar, např. stavby dětí z kostek, na pískovišti stavby z písku, hry se stavebnicemi apod. Jsou velmi časté a objevují se u dětí již ve druhém roce života. Rozvíjí myšlení, tvořivou fantazii, motoriku a vztah k práci.

- **manipulační**

Jsou založené na schopnosti zacházet s hračkami a s předměty denní potřeby. Jsou typické pro mladší školní věk. Děti chtějí poznat strukturu, funkci a vlastnosti předmětu. Manipulační hry mají velký význam pro cvičení pohybů rukou a motoriky celého těla, a také pro celkový rozumový vývoj dítěte.

- **didaktické**

Jsou používány za určitým cílem, obvykle výchovně vzdělávacím. Hráče obvykle vedou vychovatelé, nejsou tedy výsledkem pouhé volné tvořivosti. Úkolem je rozšiřování

rozsahu vjemů dítěte, cvičení jeho paměti, pozornosti, myšlení, obohacování slovníku, vštěpování pravidel společenského chování atd.

„Hrát si s druhými dětmi, to není zábava a jakési naplnění volného času, kterého má dítě ostatně habaděj. Hrát si s druhými dětmi znamená dělit se s nimi o čas, o místo, o hračky, o myšlenky a plány a samozřejmě i o radost ze společného „díla“.“

(Z. Matějček, str.127-128, 1986)

3.5 Výtvarný projev předškoláka

Děti od útlého věku provází určitá podoba tvoření, rády staví z kostek, z písku, modelují, kreslí apod. U dětí předškolního věku nastává přímo exploze tvoření. Dítě experimentuje, hledá cesty a objevuje svět. A výtvarný projev k tomuto rozvoji značně přispívá.

Kresba je pro dítě důležitá jako prostředek vyjádření sebe sama. Díky ní může sdělit své pocity a myšlenky, které by ještě nebylo schopné popsat slovy. Předškolák postupně zjišťuje, že díky kresbě je možné zobrazit skutečnost. Na prvním místě jeho zájmu stojí člověk, teprve potom vše ostatní, co s ním souvisí: dům, květina, strom, slunce atd. Samotná kresba předchází psaní, stává se jeho cvičnou fází především v oblasti motoriky a vnímání.

Velmi důležitý je vývoj kresby lidské postavy. Na základě výtvarného projevu si můžeme vytvořit úsudek o aktuálním vývojovém stupni dítěte. Mezi třetím a čtvrtým rokem vzniká první obraz člověka. Ten se rodí z čáranice, která má oválnou formu. K té jsou přímo připojeny nohy a ruce. Důležité znaky jsou oči, postupně přibývají i ústa, nos a uši. Tento typ kresby se nazývá „hlavonožec“. V pátém roce je v kresbě zahrnut i trup, prvním náznakem bývá vodorovná čára. Šestileté dítě zpravidla kreslí již dobře rozčleněnou postavu, nasazuje paže k trupu, dovede zobrazit pohyb, rozlišuje lidská pohlaví. (J. Uždil, 2002)

Dítě kreslí a maluje jinak než dospělí, a často odlišně od jejich představ. Není možné to však považovat za chybu. Ve způsobu dětského ztvárnění světa se objevují určité typické znaky, které se projevují v průběhu vývoje kresby. Jedná se především o tyto zvláštnosti:

- **transparence** – schopnost vidět skrze hmotu

Dítě znázorní průhledné stěny domu, kde uvnitř vidíme zařízení a obyvatele, jindy nakreslí nohy pod sukni apod. Dítě zobrazuje ty věci, o kterých ví, a které ho zajímají.

- **disproporce** – nepoměr v proporcích

Dítě nakreslí velkou postavu vedle malého domu. Dítě v kresbě zvětšuje, co je pro něj důležité.

- **R-princip** - pravidlo pravého úhlu

Dítě odklání komín v pravém úhlu od střechy, takže to vypadá, jako by se kácel.

- **grafoidismus**

Dítě naklání kresbu ve směru písma.

- **grafický automatismus**

Dítě stále opakuje jednoduché a už osvojené tvary.

- **přenášení znaků** - z jedné představy na druhou

Zvířata mají lidský obličej apod. Obvyklé u nejmenších dětí, které zvládají typ lidské postavy, ale grafický typ zvířete ještě nikoliv.

Co by dítě mělo umět ve:

- **3 – 4 letech**

- spontánně kreslit
- umět říci, co nakreslilo
- pracovat s pastelkou, fixem, štětcem a barvou, křídami, modelínou
- držet tužku špetkovým úchopem, nikoliv už celou dlaní

- **4 – 5 letech**

- kreslit dle své volby i podle zadání
- nanášet barvu při malování
- kreslit a malovat přes celou plochu papíru

- **5 – 6 letech**

- kreslit plynulým pohybem bez křečovitosti
- detailněji znázornit prostředí a děj
- znázornit rysy lidské povahy

K výtvarné činnosti by měli vést děti především rodiče. Ti by jim měli nabídnout rozmanité vyjadřovací prostředky a materiály. Jaromír Uždil ve své knize *Čáry, klikyháky, paňáci a auta* v „malém desateru pro výtvarnou výchovu malých dětí“ doporučuje:

- Měli bychom se snažit chápat projev dítěte v souvislosti s celou jeho psychikou a mít vždy v patrnosti věk dítěte.
- Všechno, co dítě vytvoří, brát vážně. Zajímat se o jeho výtvary. Pokud bude mít dítě chuť, vyslechnout si slovní doprovod. Výsledek nekritizovat ani nepřeceňovat.
- Také bychom neměli dětem radit, jak mají kreslit. Pokud totiž dítěti začneme předkládat hotová kresebná schémata, přestává rozvíjet svoji představivost a výtvarně se vyvíjet. Dětský projev má hodnotu pouze tehdy, když není napodobením nebo není pozměněn zásahem dospělých.

- Nevytýkat mu nedostatky výtvaru, ale spíš hledat chyby a nedostatky v představách, podle nichž výtvar vznikl. Ne každá kresba musí představovat něco určitého z předmětného okolí dítěte. Dětská představivost často předčí jeho zobrazovací schopnosti.
- Měli bychom respektovat téma, které si dítě zvolí. Objevná práce dítěte začíná právě u výběru toho, co bude kreslit.
- Nabídnout dítěti i jiné činnosti, které mají výtvarný charakter, Patří k nim vytrhávání, spojování, kladení, hromadění apod.
- Naučit dítě nejen používat nástroje, ale také je udržovat pořádku a ukládat na místo.
- Zajímavé práce uschovat s označením věku a dětským komentářem. „Archiv“ jeho kreseb nám umožní vidět jeho výtvarný růst a může nás potěšit i po letech.
- Výtvarná činnost by pro děti měla být zajímavou zábavou, nikoliv povinností!

Výtvarnou činnost mohou děti rozvíjet také na zahradě MŠ a dětském hřišti. Ke standardnímu vybavení MŠ dnes patří kreslicí tabule, kterou děti využívají k práci s křídou. K této oblíbené činnosti také hojně užívají betonové a asfaltové plochy.

Nejoblíbenějším přírodním materiálem u dětí předškolního věku je písek. Proto také každá MŠ pískoviště má. Práce s pískem je velmi tvořivá a přináší dětem mnoho radosti. Předškoláci písek různě formují, shrnují, nabírají, uhrabávají, ale také do něj velmi rádi kreslí buď prstem nebo klacíkem. Obrázky pak doplňují kamínky, semínky, kůrou apod.

Obrázek č.3 – Kreslicí tabule převzato z www.detskahrste.cz/kreslici-tabule

4. POBYT NA HŘÍŠTI V RÁMCI VOLNÉHO ČASU

4.1 Volný čas

„Každý příslušník naší společnosti vstupuje během svého života do různých prostředí, kde se účastní volnočasových aktivit, získává zde praktické zkušenosti a někdy se setkává i s teoretickými informacemi. Učí se tak poznávat, vzájemně spojovat a vyvažovat jejich různé stránky; nacházet v nich možnosti, které podpoří jeho vstup do nových oblastí zájmových a veřejně prospěšných aktivit, uspokojí jeho různorodé potřeby a rozvinou zájmy. Tím vším volný čas je (nebo může být) pro každého z nás.“
(B. Hájek, B. Hofbauer, J. Pávková, str. 7, 2008)

Volný čas můžeme chápat jako opak nutných povinností a potřeb. Jako dobu, kterou máme k dispozici pro činnosti sebeurčující a sebevytvářející.

Základní funkcí volného času je odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti. Při odpočinku dochází k fyzické a duševní regeneraci, při zábavě jsou uspokojeny potřeby přátelství a uznání. Vlastním rozvojem člověka se rozumí tělesný rozvoj, rozvoj rozumu, vůle a citu. Jedinec se podílí na vytváření kulturních hodnot. Optimální je kombinace všech těchto tří složek. Pojem volný čas lze definovat různě.

Definice podle Pávkové: *„Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění. Pod pojmem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče).*

Ale i z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla.“ (J. Pávková a kol., str. 13, 2002)

Jinou definici nabízí Průcha: „*Volný čas je čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, jež zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).*“ (J. Průcha a spol., str. 238, 1999)

Děti mohou trávit svůj volný čas v různorodém prostředí. V knize *Pedagogické ovlivňování volného času* od autorů Hájka, Hofbauera a Pávkové se vymezuje prostředí volného času následovně:

- školní družina, zájmové kroužky ZŠ (např. představení, výlety, exkurze),
- střediska volného času, Základní umělecké školy,
- domácí prostředí,
- veřejná prostranství (les, ulice, louka, hřiště, park).

Dle autorů má trávení volného času v každém prostředí své výhody i nevýhody z hlediska míry organizovanosti, možnosti spontaneity, bezpečnosti, pedagogického vedení, rozmanitosti, dozoru, míry soukromí, kontaktu s vrstevníky, volby aktivit, pozitivních i negativních vzorů. Nemůžeme jednoznačně určit, které z prostředí je nejlepší. Záleží na věku dítěte, jeho mentální i sociální vyspělosti a také na charakteru rodinné výchovy.

Vezměme například klady a zápory pobytu dítěte na veřejném prostranství – hřišti a v zájmovém kroužku v Domově dětí a mládeže (DDM).

- **Veřejné prostranství – hřiště**

Klady:

- dítě má pocit svobodné volby, může si vybrat činnost dle momentální nálady,
- dítě vykonává činnost dobrovolně.

Zápory:

- dítě si může zvolit nevhodné činnosti,
- dítěti ve větší míře hrozí nebezpečí úrazu
- dítě může být ohroženo cizí osobou.

• Zájmový kroužek v DDM**Klady:**

- dítě je pod pedagogickým dozorem. Který zajišťuje jeho bezpečnost při zájmové činnosti
- dítě se pod vedením pedagoga rozvíjí v činnosti.

Zápory:

- prostředí je většinou jednotvárné,
- dítě je pedagogem omezeno v prostoru.

Domov, škola, střediska volného času a další společenské instituce – ty považujeme za ideální a upokojivá prostředí pro trávení volného času dětí. Některé ale prožívají své volné chvíle na veřejných prostranstvích, na ulici, často bez jakéhokoliv dohledu. Jejich volný čas je spojen s nicneděláním a s absolutní nevázaností. V takové situaci může být ohrožena jejich výchova i bezpečnost. Rodina by proto měla mít zájem na tom, jak děti tráví svůj volný čas.

4.2 Vliv rodiny na trávení volného času

„Rodina pro dítě a mladého člověka zůstává nadále prvním prostředím, které pro jejich volný čas vytváří (či má vytvářet) příznivé podmínky: hodnotová východiska a motivaci k dosahování životních cílů; takové uspořádání života rodiny, aby dětem poskytovalo dostatek času a vytvářelo podmínky pro spoluúčast na jeho plánování a prožívání; zajištění finančních a hmotných potřeb, zejména individuálního vybavení a placených služeb; informace a podněty pro účast v dalších prostředích mimo rodinu.“
(B. Hofbauer, str. 61, 2004)

Rodina, jakožto primární výchovné prostředí, velkou měrou ovlivňuje způsob naplnění volného času dítěte a jeho zájmy. Při formování vztahu k volnému času v rodině je důležité, o jaký typ rodiny se jedná, věk rodičů i dětí, počet dětí, jejich pohlaví, styl rodinné výchovy, zájmy rodičů atd. Činnosti, které si dítě vybírá, jsou ve velké míře dány tím, jaké hodnoty rodina uznává, a zda je ochotna finančně podpořit jejich koníčky.

Nejvýznamnější roli ve využití volného času hrají zájmové činnosti. V dnešní době existuje široká nabídka zájmových kroužků a jiných organizovaných volnočasových aktivit, kde se děti mohou za pomoci pedagogických pracovníků rozvíjet v činnosti, která je baví a rodiče ji hojně využívají. Důvodem, proč tomu tak je, může být přílišná zaneprázdněnost dnešních rodičů. Jejich denní program je tvořen především prací a spoustou dalších nutných věcí, takže nemohou trávit dostatek času se svými dětmi. Proto přichází na řadu činnost nejrozličnějších institucí, které se podílejí na výchově dítěte. Právě pobyt ve skupině vrstevníků, komunikace s nimi, zapojení se do stejné činnosti a společné překonávání překážek má nenahraditelný význam pro duševní rozvoj dítěte.

Zájmových aktivit, které jsou úzce spjaty s hřištěm, je spousta. Asi k nejoblíbenějším, především u chlapců, patří fotbal. Dále atletika, basketbal, volejbal a nohejbal. V posledních letech také vznikají hrací prostory pro adrenalinové vyžití teenagerů, např. místa pro skating, lezecké stěny apod.

Hofbauer ve své knize *Děti, mládež a volný čas* poznamenává, že je důležité dětem věnovat dostatek času a také s nimi tento čas „prožít“. Rodiče tak mají možnost poskytnout dětem mnoho zajímavých zkušeností a zážitků. Společnou aktivitou rodičů s dětmi může být i návštěva hřiště.

Dětské hřiště navštěvují v doprovodu rodičů především děti předškolního a mladšího školního věku. Dnes již není běžné, tedy většinou ve větších městech, aby šly děti samy jen tak ven. A pokud to někteří rodiče dovolí, vystavují se tím

podezření, že k výchově potomka nepřistupují zodpovědně. Rodiče tedy dětem dělají doprovod, ale často také určují, kde a co mají jejich ratolesti na hřišti dělat.

„Je nutno dítěti umožnit, aby si získávalo vlastní zkušenosti. A nemilé, nepříjemné zkušenosti patří do tohoto inventáře stejně jako všechny ty pozitivní. Dítě musí objevovat svět a nebezpečí v něm, aby se jim mohlo samo vyhýbat, a ne aby bylo jen trpným vykonavatelem ochranných praktik rodičů. Anebo aby dokonce hrou na nebezpečnost provokovalo své úzkostné rodiče, v jejichž vzrušení získává pak jakési náhradní uspokojení a vědomí vlády nad nimi! To by bylo pro jeho další vývoj nebezpečnější než nějaké to spálení, odřené koleno nebo roztržené kalhoty.“

(Z. Matějček, str. 145, 1986)

4.3 Negativní využívání volného času

Existence volného času je důležitou otázkou dnešní doby. Na jedné straně je špatné, pokud má jedinec volného času přespříliš a neví, jak s ním zacházet, na straně druhé jsou děti, kterým volný čas schází.

Někteří rodiče, v dobrém úmyslu co nejvíce rozvinout svoje dítě, ho přihlásí hned na několik volnočasových aktivit. Jim pak zbývá jen velmi málo času na hru, kterou by si samy mohly určit. Takovéto zahlcení často vede ke stresu ze zájmové činnosti a celkovému přetížení. Pro rodiče by především měla hrát roli dobrovolnost dítěte kroužek navštěvovat, což se bohužel někdy neděje. V rodině by mělo platit demokratické smýšlení, kde děti mohou vyjádřit svůj názor a spolurozhodovat o volnočasových aktivitách celé rodiny, např. kam pojedou na dovolenou apod.

„Demokratický styl rodinného života učí děti rodiny chovat se aktivně, vstřícně a odpovědně vůči ostatním členům a usnadňuje jim vstup do dalších sociálních prostředí. Podněcuje rovněž spoluúčast a uskutečňuje tak jejich významné právo. Realizace těchto hledisek je pro každého člena rodiny náročná zvláště v obdobích

zásadních proměn společnosti i rodiny samé. Rodina se tak stává aktivním subjektem i svého volnočasového života, rozvíjí pozitivní podněty a čelí nežádoucím vlivům.“

(B. Hofbauer, str. 64, 2004)

Kromě nepřiměřeného nároku rodičů na děti lze další problémy spatřovat v negativním vlivu sociálních skupin, v pasivitě, nechuti, v mentálním nebo sociálním handicapu a samozřejmě také ve špatném výchovném stylu rodiny.

Jedním z aktuálních úkolů současné společnosti je zamezit negativnímu trávení volného času dětí a nabídnout jim širokou škálu volnočasových aktivit. Současně působit na skupiny, které inklinují k těmto projevům a eliminovat je.

Obrázek č. 4 – Dětské hřiště, převzato z www.deviantart.com, 2010

PRAKTICKÁ ČÁST

5. ROZBOR VYBRANÝCH VEŘEJNÝCH DĚTSKÝCH HŘIŠŤ NA PRAZE 9 – PROSEKU

V posledních letech obce více investují do dětských hřišť, a ne jinak je to i s Městskou částí Prahy 9 (MČ). Ta si v roce 2004 nechala vypracovat studii Koncepce rekonstrukce dětských hřišť na území MČ Prahy 9. Důvodem pro zadání byly změny v legislativě, ke kterým ve vazbě na evropské předpisy v České republice došlo, ale také fakt, že hezké a upravené hřiště je pro město dobrou vizitkou.

Vybrala jsem tři různá dětská hřiště a zjišťovala jsem, jaké herní prvky obsahují, pro jakou věkovou kategorii jsou určené a zda splňují bezpečnostní požadavky.

5.1 Dětské hřiště v Parku přátelství

Hřiště prošlo v roce 2009 kompletní rekonstrukcí v rámci rozsáhlé obnovy celého Parku přátelství. Ten byl vytvořen během let 1976 – 1983 v duchu anglických krajinářských parků, jejichž hlavním motivem jsou vodní kaskády, fontány a rybníčky. Poslední roky byl ale vodní systém kvůli špatnému technickému stavu nefunkční. Návrh revitalizace parku zpracoval na žádost MČ Prahy 9 jeho původní autor, Ing. Arch. Otakar Kuča. Součástí znovuoobnovení bylo vybudování nové sítě cest s živičným povrchem místo asfaltu, vytvoření odpočinkových a relaxačních prvků, malé divadelní scény, obnova vodoteče a zelených ploch. Záměrem revitalizace bylo využití parku pro všechny věkové kategorie obyvatel, což se, myslím, povedlo. Dnes je toto místo jedním z nejnavštěvovanější částí Proseku.

Před rekonstrukcí dětské hřiště v Parku přátelství nevyhovovalo bezpečnostním ani hygienickým požadavkům. Povrch byl betonový, herní prvky jako dřevěná prolézačka a dřevěné hradby nesplňovaly bezpečnostní parametry, chybělo oplocení.

Z původního vybavení hřiště zůstala zachována pouze lanovka, která byla a je velkou atrakcí pro děti. Nyní se hřiště dělí na dvě části podle věku 2 – 6 let a 6 – 12 let. Provozovatelem je Úřad městské části Praha 9, za správu hřiště zodpovídá Odbor životního prostředí a dopravy ÚMČ Prahy 9.

Obrázek č. 5 – Dětské hřiště v Parku přátelství, fotoarchiv L. Buzická, 2010

- **Hřiště pro předškolní děti 2 – 6 let**

Oplocení:	ano, kovové, má čtyři vstupy
Voda:	ne
WC:	ne
Vybavení:	skluzavka, pružinové houpačky, prolézačka se skluzavkou, domeček, krokodýl
Lavičky:	ano
Hlídač:	ne
Povrch:	písčitý

- **Hřiště pro děti 6 – 12 let**

Oplocení:	ne
Voda:	ano, pítka s pitnou vodou
WC:	ne
Vybavení:	lanová prolézací souprava, dvě závěsné houpačky, lanovka, 2 točidla
Lavičky:	ano
Hlídač:	ne
Povrch:	lanová prolézací soustava a dvě houpačky jsou nainstalovány na dopadovém povrchu z pryže, lanovka je umístěna na písčitém podkladu, dvě točidla na travnaté ploše

5.2 Dětské hřiště v ulici Jablonecká (u vchodu do domu č. 48)

Toto malé dětské hřiště patří k jednomu z nejoblíbenějších a je hojně využíváno především rodiči s malými dětmi. Je to dáno nejen svojí polohou, nachází se totiž hned před vchodem do panelového bloku a v těsné blízkosti obchodního domu, ale také pro značnou zeleň obklopující hřiště. To ocení v letních měsících rodiče i děti, jelikož stromy poskytují stinný prostor pro hraní. Na Proseku je to téměř jediné místo! Hřiště je doporučeno pro věkovou kategorii 6 – 12 let.

Oplocení:	ano
Voda:	ne
WC:	ne
Vybavení:	pískoviště, závěsné houpačky, pružinová houpačka
Lavičky:	ano
Hlídač:	ne
Povrch:	travnatý, písčitý

Obrázek č. 6 – Dětské hřiště v ulici Jablonecká, fotoarchiv L. Buzická, 2010

5.3 Dětské hřiště v ulici Verneřická

Toto hřiště jsem si vybrala záměrně, především pro svoji polohu. Nachází se uvnitř panelových bloků na sídlišti Prosek, které bylo postaveno v 60. a 70. letech 20. století jako součást komplexu Severní město. Původní dětské hřiště prošlo značnou rekonstrukcí. Vzpomínkou mohla být jen kovová prolézačka, která byla minulý rok vzhledem k nevyhovujícím bezpečnostním požadavkům odstraněna. Doporučený věk návštěvníků dle informačního panelu je 6 – 12 let.

Hřiště se v poslední době stalo terčem vandalismu (viz. příloha č. 4). A nejedná se „pouze“ o posprejované herní prvky. Jejich poničení je momentálně v takovém rozsahu, že neumožňuje dětem bezpečné používání těchto prvků.

Oplocení:	ne
Voda:	ne
WC:	ne
Vybavení:	pískoviště, skluzavka, malý kolotoč, velký kolotoč, stůl na ping-pong, prolézačka se skluzavkou a závěsnými houpačkami, v blízkosti plácek pro míčové hry
Lavičky:	ano
Hlídač:	ne
Povrch:	travnatý, písčitý

Obrázek č. 7 – Dětské hřiště v ulici Verneřická, fotoarchiv L. Buzická, 2010

5.4 Průzkum - anketa

5.4.1 Cíl průzkumu

Cílem ankety je zjistit:

- 1/ zda nově zrekonstruované hřiště se jeví rodičům jako bezpečné,
- 2/ zda jsou rodiče a děti spokojeni s vybavením hřiště,
- 3/ zda jsou rodiče spokojeni s polohou hřiště,
- 4/ zda hřiště poskytuje dětem dostatek prostoru,
- 5/ jaký herní prvek je u dětí nejoblíbenější,
- 6/ zda by rodiče a děti chtěli hřiště změnit,
- 7/ které hřiště rodiče s dětmi nejčastěji navštěvují.

5.4.2 Použité metody

K získání potřebných informací jsem použila dotazníkové metody - anketu. **Anketa** je nesystematický průzkum názorů dotazem u obvykle malé skupiny vyjadřující jejich názor. Otázky byly formulovány zvlášť pro rodiče a zvlášť pro děti. Podmínkou bylo, že účastník ankety musí být rodič a dítě, kteří navštěvují dotazované hřiště.

Pro svoji sondu jsem stanovila 8 otázek pro rodiče a 3 otázky pro děti. Anketa obsahuje jak otázky otevřené, na které respondenti volně odpovídají, tak otázky uzavřené s nabídkou odpovědi ano – ne.

5.4.3 Popis průzkumu

K zjištění potřebných informací o spokojenosti nově zrekonstruovaného hřiště v Parku přátelství na Praze 9 jsem předložila anketu k vyplnění deseti rodičům a deseti dětem ve věku 5 – 8 let.

5.4.4 Průběh průzkumu

Na dotazovaném dětském hřišti jsem oslovila deset rodičů a požádala je o vyplnění ankety, což všichni přímo na místě učinili. Dotazovaní měli děti v rozmezí 1 roku až 8 let. Vysvětlila jsem jim, z jakého důvodu průzkum provádím. Přístup všech respondentů byl vstřícný.

Jiný postup jsem zvolila u dětí. Anketu jsem přinesla do uzavřené skupiny dětí navštěvující stejnou Základní školu, kde jsem jim je na základě dobrovolnosti rozdala. Věk dětí byl mezi 6 až 8 lety. Vzhledem k tomuto faktu byly otázky koncipovány srozumitelnou a zábavnou formou. Požádala jsem děti o vrácení anketních listů do týdne. Všechny se vrátily vyplněné. Výsledky jsem zpracovala do podoby vhodné pro jejich prezentaci, jelikož odpovědi dětí obsahovaly gramatické nedostatky.

- **Anketa pro rodiče**

Otázka č. 1: „Zdá se vám hřiště pro vaše děti bezpečné - z hlediska bezpečnosti herních prvků?

- ANO odpovědělo 9 rodičů
- NE odpověděl 1 rodič pětiletého dítěte

Otázka č. 2: „Zdá se vám hřiště pro vaše děti bezpečné – z hlediska zabezpečení objektu?“

- ANO odpovědělo 6 rodičů
- NE odpověděli 4 rodiče

Otázka č.3: „Jste spokojen/a s vybavením hřiště - dostatečné množství herních prvků?“

- ANO odpověděli shodně všichni respondenti

Otázka č. 4: „Jste spokojen/a s vybavením hřiště – hygiena (WC, přebalovací pult, odpadkové koše)?“

- ANO odpověděli 2 rodiče
- NE odpovědělo 8 rodičů

Otázka č.5: „Jste spokojen/a s umístěním hřiště?“

- ANO odpověděli všichni dotázaní

Otázka č. 6: „Poskytuje hřiště vašemu dítěti dostatek prostoru?“

- ANO odpovědělo 9 rodičů
- NE odpověděl 1 rodič

Otázka č.7: „Co byste chtěl/a změnit?“

Rodiče uváděli více připomínek.

- 6 rodičů postrádá na hřišti toalety
- 2 rodiče vidí nedostatek hřiště v malém množství laviček
- 1 rodič by chtěl větší herní prostor pro svoje děti
- 1 rodič by chtěl zabezpečit hřiště proti kočíčím exkrementům
- 1 rodič by nezměnil nic, přál by si více takových hřišť

Otázka č. 8: „Jaké hřiště na Praze 9 nejčastěji navštěvujete a proč?“

- všichni respondenti nejčastěji navštěvují právě toto hřiště v Parku přátelství, především pro zajímavé herní prvky pro děti různého věku
- 6 rodičů také často navštěvuje hřiště v Jablonecké ulici, vzhledem k jeho výhodné poloze a zastíněné části

• Anketa pro děti

Otázka č. 1: „Co na hřišti nejraději navštěvuješ?“

Děti měly možnost vybírat ze všech herních prvků vyskytujících se na hřišti. Ty byly sepsány pod sebou a děti zakroužkovaly ty nejoblíbenější. Neomezovala jsem je v počtu a tak někteří uvedli více možností.

- 9 dětí vybralo lanovou prolézací soupravu
- 3 děti vybraly lanovku
- 2 děti točidlo
- 1 dítě houpačku
- 1 dítě prolézačku se skluzavkou a domeček

Otázka č.2: „Je pro tebe hřiště dostatečně prostorné?“

- ANO odpověděly všechny děti

Otázka č.3: „Představ si, že máš kouzelnou hůlku a můžeš hřiště změnit, jak chceš. Jak by potom vypadalo?“

- 5 dětí by chtělo přidat různé prvky jako např.: trampolínu, horolezeckou stěnu, houpadlo „vývrtku“, koleje s vláčkem, síťovou houpačku

- 2 děti by hřiště nijak nezměnily

- 3 děti postrádají na hřišti bunkr ve křoví

5.4.5 Shrnutí výsledků

Průzkum šetření umožnil analyzovat nově zrekonstruované hřiště v Parku přátelství na Praze 9. Výsledky ukázaly, že většina rodičů považuje herní prvky na tomto hřišti za bezpečné. A to je jistě i jeden z důvodů, proč ho respondenti uvedli jako nejnavštěvovanější. Dalším kladným aspektem je také rozloha hřiště, která je vyhovující pro všechny dotázané děti a téměř všechny rodiče. Ti nemají výhrady ani k poloze hřiště. To je velmi zdařile umístěné v prostorném parku, takže nehrozí rušení obyvatel Proseku. Výhodou je i dobrá dostupnost, ale přitom dostatečná vzdálenost od silnice. Rodiče se tedy nemusí obávat nebezpečí provozu. Dospělí se také shodují na dostatečném množství herních prvků pro vyžití dětí, ovšem ty by hřiště o některé obohatily. Jedná se např. o horolezeckou stěnu či trampolínu. Jako nejoblíbenější hrací prvek byla zvolena lanová prolézací souprava, snad i proto, že je jediná v širokém okolí. Následuje lanovka a točidlo.

Výsledky u rodičů ukázaly, že více než polovina z nich by si přála objekt hřiště lépe zabezpečit. Takovýto požadavek by znamenal buď stálý dozor hlídače nebo celý prostor oplotit. To by ovšem přineslo omezení pohybu především starších dětí a jistě i nemalé výdaje pro zřizovatele.

Jako největší nedostatek tohoto hřiště vidí rodiče chybějící toalety. Zřizovatel je ale jiného názoru. Tento problém údajně řeší 200 metrů vzdálené nákupní středisko a 50 metrů blízká restaurace v parku, kde se nachází veřejné toalety. Ovšem pokud je

malé dítě zabrané do hry, většinou upozorní rodiče na potřebu WC na poslední chvíli a celá věc se řeší okamžitě na místě. Mobilní toalety by dle mého názoru byly vyhovujícím řešením.

Velmi zajímavý je požadavek několika dětí, které by na hřišti chtěly mít „bunkr ve křoví“, kam by nemohli vstoupit dospělí. Ukazuje se, že děti potřebují ke hře i specifické prostory, jako je tajný prostor, kde by mohly hrát dobrodružné hry a rozvíjet svoji představivost. Ten ovšem těmto „městským“ dětem chybí. A zřejmě ho nenahradí ani nejmodernější dětské hřiště. Ekonomický tlak na využití každého volného místa je v novodobých velkoměstech obrovský, a tak dochází k postupnému úbytku neorganizovaného prostoru. Dobrý záměr o vytvoření kvalitního herního místa tedy nemusí vždy splňovat představy dětí. To, co dnes dětem zejména ve městech chybí, je neorganizovaný tajný prostor.

Závěr

Tato bakalářská práce pojednává především o dětském hřišti, které je již několik desítek let nedílnou součástí měst a obcí. Dnešní herní prostory nabízí dětem širokou škálu aktivit přes lezení, šplhání, skákání, vylézání, až po točení, houpaní, chůzi po nestabilním podkladu aj. Herní prvky jsou velmi rozmanité a nápadité.

V teoretické části objasňuji pojem hřiště. Uvádím různá hlediska dělení hracího prostoru, jeho vznik a funkce. Poukazuji na toto aktivizující prostředí, které zaručuje nejen příjemnou zábavu, ale má vliv i na formování osobnosti a podporu tvořivé činnosti. Zároveň skýtá dostatečný prostor pro dětskou fantazii. Popisuji, jak konkrétní herní prvky rozvíjí schopnosti dítěte. Také nabízím možné koncipování herního prostor.

Dále se věnuji bezpečnostním požadavkům dětského hřiště. Zřizovatel a provozovatel musí dodržovat přísné bezpečnostní normy, které mu stanovují rozsah kontrol a ukládají podmínky pro provoz a údržbu. Přes všechna tato opatření dochází na hřištích k úrazům. Nejvíce nehod je zapříčiněno nesprávným používáním herních prvků a nevhodným oblečením, které se může někde zachytit. Rodiče by proto měli dbát na bezpečnost dětí v průběhu hry.

Děti v předškolním věku tráví většinu času hrou. Ta má velký význam pro rozvoj poznávacích funkcí dítěte. Ve své práci se zabývám pobytem dětí na hřišti v rámci předškolního vzdělávání, kultivací dětské hry a výtvarného projevu v daném prostoru. Poukazuji na důležitost pohybu dětí venku, který pozitivně rozvíjí fyzický i psychický vývoj dítěte.

Hřiště je jednou z možností smysluplného trávení volného času dětí. S pomocí odborné literatury vymezuji pojem volného času a vliv rodiny na jeho naplňování. Činnosti, které si dítě vybírá, jsou ve velké míře dány tím, jaké hodnoty rodina uznává. Ta by měla mít zájem na tom, co dítě ve svém volném čase dělá. Jedním z aktuálních úkolů rodiny i současné společnosti je zamezit negativnímu trávení volného času dětí.

Bohužel se také na hřišti můžeme setkat s dětmi inklinujícími k takovým projevům. Většinou se jedná o skupinky dospívajících, kteří porušující návštěvní řád hřiště konzumací alkoholu a užíváním omamných látek. Někdy dochází i k posprejování herních prvků a celkovému poničení. Domnívám se, že není v silách provozovatelů, aby dětská hřiště uhlídali před projevy vandalismu. Je proto důležité, abychom dětem poukazovali na bezohlednost vandalů, vštěpovali jim úctu k práci a vedli je k zodpovědnosti.

V praktické části dokumentuji vybraná dětská hřiště na Praze 9 – Proseku. Zaměřuji se na jejich vybavenost, celkové klady a zápory. Věnuji se konkrétnímu průzkumu, který probíhal formou ankety pro rodiče a děti.

Z něj vyplývá, že nově zrekonstruované hřiště v Praku přátelství na Praze 9 je jedním z nejnavštěvovanějších. K tomuto faktu jistě přispívá i dobrá poloha herního prostoru, kdy je zaručena bezpečnost dětí dostatečnou vzdáleností od silnice. Dalším důvodem může být i velká rozmanitost herních prvků, což si pochvalují především rodiče. Vyžití na jednom místě tak najdou děti různých věkových skupin. Jako nejoblíbenější hrací prvek byla zvolena lanová prolézací souprava a lanovka, která je opravdu velkou atrakcí pro místní děti. Největším nedostatkem tohoto herního prostoru jsou chybějící toalety. To je, dle mého názoru, problém téměř všech dětských hřišť v České republice. Průzkum také ukázal, že „městským“ dětem chybí pro hru neorganizovaný tajný prostor, kde by mohly hrát dobrodružné hry a rozvíjet svoji představivost. Dobrý záměr o vytvoření kvalitního herního místa tedy nemusí vždy zcela splňovat představy dětí.

Domnívám se, že i to nejzdařilejší a nejmodernější hřiště by našlo své kritiky. Každý z nás má totiž jiné požadavky a jiná kritéria. Pokud bude hřiště skýtat bezpečné, atraktivní a kreativní herní prostředí napomáhající fyzickému a duševnímu rozvoji dětí, bude jistě oblíbené, vyhledávané a ceněné jak dětmi, tak rodiči. Je jen na nás, abychom pro naše děti vytvářeli prostory, kde se mohou radostně pohybovat, stýkat s kamarády a být šťastné.

Seznam použité literatury

HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5

MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986

MLEJNEK, J. *Dětská tvořivá hra*. IPOS 1997, ISBN 80-7068-104-7

PÁVKOVÁ, J. a spol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6

PIAGET, J.; INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-146-0

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4

UŽDIL, J. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-599-7

Kolektiv autorů. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Výzkumný ústav pedagogický, Praha, 2007. ISBN 978-80-87000-07-6

Kolektiv autorů. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Výzkumný ústav pedagogický, Praha, 2004. ISNB 80-87000-00-5

ČSN EN 1176/2009 (94 0515) – *Norma bezpečnostní pro zařízení dětských hřišť*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a statní zkušebnictví, 2009

ČSN EN 1177/2009 (94 0516) – *Povrch dětského hřiště tlumící náraz-bezpečnostní požadavky a zkušební metody*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a statní zkušebnictví, 2009

Inspirační literatura

HÁJEK, B. a kol. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: IDM MŠMT, 2004, ISBN 80-86784-06-1

MATOUŠEK, J. *Hřiště pro každého*. Sportovní a turistické nakladatelství, 1962

REUYSOVÁ, E.; VIEHOFFOVÁ, H. *Jak s dětmi trávit volný čas*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-073-1

WARNER, P. *Jak lépe využít čas strávený s dětmi*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-878-3

Internetové zdroje

www.detskahrste.cz

www.deviantart.com

www.hriste.cz

www.kontrolahrist.cz

www.nadacecez.cz/cs/projekty/oranzova-hriste

www.trantos.cz/rady-pro-provozovatele

Seznam příloh

- Příloha č. 1 – Fotodokumentace dětského hřiště v Parku přátelství
- Příloha č. 2 – Fotodokumentace dětského hřišti v ulici Jablonecká
- Příloha č. 3 – Fotodokumentace dětského hřiště v ulici Verneřická
- Příloha č. 4 – Fotodokumentace – Projevy vandalizmu na hřišti v ulici Verneřická
- Příloha č. 5 – Anketa pro rodiče týkající se dětského hřiště v Parku přátelství
- Příloha č. 6 – Anketa pro děti týkající se dětského hřiště v Parku přátelství
- Příloha č. 7 – Přehled možných situací zachycení
- Příloha č. 8 – Nebezpečné herní prvky

Příloha č. 1

Fotodokumentace dětského hřiště v Parku Přátelství

Původní podoba – obrázek č. 8, 9 (převzato z www.detska-hriste.ds-soft.info/hriste-praha-9-park-pratelstvi-pred-rekonstrukci)

8.

9.

10. Informační panel zrekonstruovaného hřiště (fotoarchiv L. Buzická, 2010)

Hřiště pro děti 2 – 6 let a 6 – 12 let

PROVOZNÍ ŘÁD:
Všechny herní prvky v oplocené části jsou určeny pro děti od 2 do 6 let.
Ostatní volně stojící herní prvky jsou určeny pro děti od 6 do 12 let.
Spodní vířavá hranice použití lanového systému Parkour je omezena věkem 5 let. Užívání dětského hřiště a herních prvků je na vlastní nebezpečí.

UPOZORNĚNÍ PRO UČITELÉ:
Dodržujte věkovou hranici. U dětí do 6 let je možné zařízení používat, pokud je zabezpečen trvalý dozor dospělé odpovědné osoby. Nedovolte dětem vstup na herní prvky, pokud je nepříznivé počasí, například pokud je zařízení kluzké a jeho povrch vlhký, namrzlý, zjistíte-li na něm závadu a za snížené viditelnosti.

NA HRISTI JE ZAKÁZÁNO:
– vstupovat se psy a jinými zvířaty
– polévkovat a smetkovat prostory, zařízení a vybavení
– knouřit, konzumovat alkohol a užívat omamné látky
– stanovat a nocovat, rozkládat otevřené ohně, pořádat ohňostroje
– pořádat propagační, reklamní, kulturní či jiné akce bez souhlasu MČ Praha 9

DĚKUJEME, ŽE:
– respektujete provozní řád a pokyny správce
– udržujete čistotu a pořádek
– Vy i Vaše děti se chováte slušně a ukázněně tak, aby jste neohrožovali ostatní ani sami sebe

Provoz a správu dětského hřiště odpovídá:
Úřad MČ Praha 9
Odbor životního prostředí a dopravy
Sokolovská 224/14, Praha 9
T: 383 091 356, 383 091 391

Hřiště parku provádí:
Firma Jan Bymatka – zahrady

Architektonická studie: 1982
Původní projekt: 1979–75
Autor projektu: Ing. Alois Otakar Kula
Otevření parku: 1983
Rekonstrukce části parku – výstava hračky: 2006
Autor projektu rekonstrukce dětské části: Ing. Arch. Otakar Kula,
Ing. Milan Vodička, Ing. Vladimír Štěrba
Projekt celkové rekonstrukce: 2007
Autor projektu rekonstrukce: Ing. Arch. Otakar Kula,
Ing. Pavlína Matková, Ing. Aleš Štěrba, Ing. Martina Vlasová
Realizace rekonstrukce parku: 2008–09

Celková rozloha parku: 8,5 ha
Rozloha vodních ploch: 0,48 ha / 4800 m²
Délka vodoteče: 430 m
Počet nádrží soustavy vodoteče: 11
Celkový počet stromů: 81 kks
Rozloha travnatých ploch: 5,5 ha

Základní telefonní číslo:
Pošle ČR: 158
Městská policie: 156
Záchranná služba: 155
Národní: 150
SOS: 112

Financování rekonstrukce Parku Přátelství:

Logo:

Po rekonstrukci – obrázek č. 11, 12 (fotoarchiv L. Buzická, 2010) + obrázek č. 5 v textu

11. Hřiště pro děti 6 – 12 let

12. Hřiště pro děti 2 – 6 let

Příloha č. 2

Fotodokumentace dětské hřiště v ulici Jablonecká

Obrázek č. 13, 14 (fotoarchiv L. Buzická 2010) + obrázek č. 6 v textu

13. Dětské hřiště v ulici Jablonecká

14. Informační panel

Příloha č. 3

Fotodokumentace dětského hřiště v ulici Verneřická

Obrázek 15.- 23. (fotoarchiv L. Buzická, 2010) + obrázek č. 7 v textu

15.

16.

17.

18.

Příloha č. 4

Projevy vandalizmu na dětském hřišti v ulici Verneřická

19. Posprejované herní prvky

20. Posprejované lavičky

21. Vytržená prkna u mostu

22. Poničený informační panel

23. Vytržená střecha domečku

ANKETA
týkající se dětského hřiště na Praze 9 v Parku Přátelství

Legenda: Zakroužkuj správnou variantu

Věk dítěte

Zdá se vám hřiště pro vaše děti bezpečné?

Z hlediska bezpečnosti herních prvků ANO NE

Z hlediska zabezpečení objektu (hlídač, oplocení) ANO NE

Jste spokojen/a s vybavením hřiště?

Dostatečné množství herních prvků ANO NE

Hygiena (WC, přebalovací pult, odpadkové koše) ANO NE

Jste spokojen/a s umístěním hřiště? ANO NE

Poskytuje hřiště vašemu dítěti dostatek prostoru? ANO NE

Co byste chtěl/a změnit?

.....

.....

.....

.....

Jaké hřiště na Praze 9 nejčastěji navštěvujete a proč?

.....

.....

Příloha č. 6

ANKETA PRO DĚTI
týkající se dětského hřiště na Praze 9 v Parku Přátelství

Legenda: Zakroužkuj správnou variantu

Věk dítěte

Co na hřišti nejraději navštěvuješ?

- lanová prolézací souprava
- houpačka
- lanovka
- točidlo
- skluzavka
- pružinová houpačka
- prolézačka se skluzavkou
- domeček
- krokodýl

Je pro tebe hřiště dostatečně prostorné?

ANO

NE

Představ si, že máš kouzelnou hůlku a můžeš hřiště změnit, jak chceš. Jak by potom vypadalo?

.....

.....

.....

.....

.....

Příloha č. 7

Přehled možných situací zachycení

Obrázek č. 24 (převzato z ČSN EN 1176 – 1)

Příloha F (informativní)

ČSN EN 1176-1

Přehled možných situací zachycení

		Úplně ohraničené otvory		Částečně ohraničené otvory	Otvory ve tvaru V	Výčnělky	Pohyblivé části zařízení
		Pevné	Nepevné				
A	Celé tělo						
B	Hlava/krk hlavou napřed						
C	Hlava/krk nohama napřed						
D	Paže a ruka						
E	Noha a chodidlo						
F	Prst						
G	Oblečení						
H	Vlasy						

Příloha č. 8

Nebezpečné herní prvky

Obrázek č. 2 v textu

Obrázek č. 25, 26, 27, 28 (převzato z <http://www.kontrolahrist.cz/zavady.php>)

25.

26.

27.

28.

